

Zarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina z dostavljanjem na dom ali po pošti K 1-50. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4-50. — Za inozemstvo K 30.—. — Naslov: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadst. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer.

ZARJA

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravništvo sprejema naročnino in inserate. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratom: Enostopna petstotnica 20 vin., pogojni prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštne proste

Štev. 129.

V Ljubljani, v torek dne 7. novembra 1911.

Leto I.

Uradniki in industrialci.

S svojimi zahtevami se zanašajo državni uradniki in uslužbeni, med njimi železničarji, na parlament. Ker pa ne morejo parlamentu popolnoma zaupati, se zanašajo nekoliko tudi na svojo moč. Tudi tisti, ki strastno nasprotujejo vsakemu samostojnemu delavskemu gibanju, mislijo večalmanj na sredstva delavskega boja. Mnogo se je govorilo o pasivni resistenci in nikakor še ni izključeno, da doživimo tudi to neprijetno, ali razumljivo oviro javnega življenja.

Gautscheva vlada je hotela uradništvu in uslužbenecem deloma ustreči. Njene koncesije so bile pač vse premajhne. Če dobi državni uslužbenec premalo, ne more reči kakor be-
rač: Tukaj sem dobil krajcar, ali pri drugih vrstih dobim nemara še enega. Zato so vztrajali na tem, da se izpolni vse njih opravilne zahteve. Že za tiste priboljške, ki jih je nameravala Gautscheva vlada, je pa morala iskati pokritja in mislila ga je dobiti z reformo osebnega dohodninskega davka.

Ta reforma ni bila nikakršen ideal. Zvišati je imela davek na dohodke, ki presegajo letnih deset tisoč kron. Največja krivica v nar-
čtu je bila ta, da je imel ostati davek od najmanjših dohodkov neizpremenjen. Trpin, ki se mora truditi v potu svojega obraza, da doseže 1200 kron na leto, ima slejkoprej plačevati 7 kron 20 vin. osebne dohodnine. Ali zaradi tega se niso bogataši nič vznemirjali. Ogenj je bil na strehi zaradi regulacije višjega davka.

Kapitalistično časopisje je takoj zatrobilo na boj. Kapitalisti so se začeli zbirati na shodih in izdajati manifeste kakor proletarci, kadar se podraži moka ali sladkor. V svojih pr-
sih so našli take obupne glasove, kakor da bi morali od prvega do zadnjega poginiti na guili slami, če se sprejme nameravana reforma. Človeku so se morali zasmiliti in pogledati je bilo treba natančno načrt.

Seveda, gospodje se morajo upirati. Kdor ima desetisoč kron letnih dohodkov, bi moral plačevati celih sedem kron več kakor doslej. Za pol steklenice pravega šampanjca bi si moral vsako leto manj privoščiti. Pri višjih do-
hodkih je diferenca kajpada še večja. Kdor „zasluži“ z rokami drugih ljudi na leto dvesto tisoč kron, plačuje sedaj devetstisočtristo kron, reforma pa zahteva od njega kar enajstisoč šeststo in osemdeset kron, tako da mu ostane potem za življenje in zabavo komaj stoosemin-
osemdesettisoč tristo in dvajset kron na leto. To je atentat. To je treba odbiti na vsak način.

Preden je baron Gautsch padel, je nastopil v državnem zboru z govorom, ki je zbudil

senzacijo zlasti zaradi srditega napada na urad-
nike in železničarje, katerim je očital naravnost
zločinske namene. Marsikdo je takrat začuden
vprašal, odkod je dobil ministerski predsednik
tako strupeno melodijo. Ali uganka ni bila po-
sebnost težka.

Zveza avstrijskih industrialcev, v kateri
so zastopani največji kartelni magnati in naj-
strastnejši hujšaki, je ravno nekaj dni prej
sklenila „izjavo“, v kateri pravi:

„Industrija mora vztrajati pri tem, da je
sedanja draginja najpotrebnejši živil mimo-
doča prikazen, in boj proti njej je naloga
vlade. Dosledno mora dati draginja le povod,
da se poskrbe s stalnimi plačami nastavljenim
sedaj olajšave potom draginskih doklad, ki
postanejo zopet nepotrebne, kadar se s pa-
metno vladno politiko odpravi draginja...“

Oglejmo si za enkrat le to točko. Ne leta,
temveč desetletja peticionirajo uradniki in
uslužbeni, da naj se jim uredi dohodki, ka-
kor se spodobi, da morejo dostojno živeti. De-
setletja se zanašajo na obljube in se gospo-
darsko boljbolj pogrezajo. A sedaj, ko je
draginja taka, da se z goldinarjem ne more
več kupiti toliko kolikor nekdanj s krono, sedaj
ko je vse zadolženo in ko ni izhoda na no-
beno stran, sedaj, ko je položaj katastrofalen,
zahtevajo, da se izpolni, kar se jim je že
davno obljubovalo. Veleindustrialna organiz-
acija pa pravi: Kaj še! O sedanjem trenutku
govorimo. Krompir je dražji. Naj vam torej
vlada toliko da, da si boste kupili krompirja
in kadar bo ta tečna hrana zopet cenejša,
preneha doklada za krompir sama pe sebi. To
je vse kar privošči velekapitalisti služabnikom
svoje države.

Draginja — pravijo — je mimoidoča pri-
hazen. To naj odpravi vlada. Recepta seveda
ne povedo. Ali to je naravno. Kajti gospodje
bi morali zahtevati, da naj nastopi vlada —
proti njim. V zvezi industrialcev sede najbolj
razupiti kartelisti, in kolikor so povzročili
agrarni draginje na eni strani, toliko so jo
zakrivali kartelisti na drugi. Zatorej zahtevajo
od vlade z besedo, da nastopi proti draginji,
z dejanjem se pa upirajo vsaki resni protidra-
ginjski akciji. Tako ostane od vse modrosti
draginjske doklada za nekoliko mesecev.

Toda krščanski in židovski oderuhi, lepo
združeni brez razlike narodnosti, razumejo, da
si s tem ne morejo kupiti ljubezni uradnikov
in uslužbenecv in slutijo, da bi utegnili pomi-
sliti na ostrejša sredstva in na boj. Zato oči-
tajo vladi, da ni ničesar storila, kar bi pre-
prečilo pasivno resistenco za vse čase pa za-
htevajo, da se to nemudoma izvede ali pa vsaj
tedaj, kadar dobe uradniki in uslužbeni le en
vinar priboljška.

Te besede je razumel Gautsch, po njih se
je ravnal in odtod je prišel tisti ostri ton v
njegov govor. Sedaj ni več Gautscha. Ali to
je malenkost. V takih rečeh je volja mini-
strskega predsednika poslušna volji kapitalistov.
Gautsch ali Stürgkh — oba sta sluga. In lu-
dem, ki kaj potrebujejo, bosta oba šele tedaj
prijazna, kadar bodo ljudje, ki kaj potrebujejo,
sami odločevali. Dokler se pa ti ljudje obešajo
svojim gospodarskim nasprotnikom za škrice,
se ne smejo čuditi, da jih teptajo. Kdor na-
stavlja upognjen hrbet, kaže, da bi bil rad
tepen.

! Pošljite naročnino, !
! če je še niste !

Delavstvu vseh dežel!

V noči od 26. do 27. septembra tega leta,
neposredno po sestanku mednarodnega sociali-
stičnega tajništva v Zürichu, je poslala itali-
janska vlada, ki je nočemo zamenjati s Italijo,
turški vladi brutalen ultimatum in 48 ur po-
zneje ji je napovedala vojno.

Tega napada ne morejo dovolj odločno
obsoditi vsi tisti, ki jim je pri srcu svetovni
mir in ki spoštujejo ljudsko pravo. Morda še
nikdar se ni roparska politika kapitalizma tako
popolnoma oprostila slehernega hinavskega paj-
čolana. Nikdar se še ni tako malo trudila, da
bi našla navidezno opravičenje za nasilno po-
stopanje proti drugemu civiliziranemu narodu,
ki stoji na pragu velikega obnovenja.

Zoper tak napad ni moglo mednarodno
delavstvo ničesar drugega storiti kakor da je
složno povzdignilo svoj protestni glas. Naši ita-
lijanski sodrugi so z našimi turškimi sodrugi
popolnoma edini, da protestirajo v imenu skup-
nih interesov proletariata proti prav tako zlo-
činskemu kakor blaznemu podvzetju, ki bo
prav tako usodno, morda še usodnejše za zma-
govalce kakor za premagance, ki preti splesti
bič svetovne vojne in izkopati prepad med
Evropo in novim islamskim svetom in ki bo
v zadnji konsekvenci vevlastim nujno služil
za novo pretezo, da sedanja vojaška bremena
še povečajo.

Da ta protest podpremo, vas pozivlja med-
narodno socialistično tajništvo, opirajoč se na
štutgarske in kodanjske resolucije kakor tudi
na posebne sklepe, ki smo jih sklenili 25. sep-
tembra v Zürichu, da priredite v najvažnejših
evropskih mestih javna zborovanja proti nasil-
nemu napadu na Tripolis in s tem v splošnem
tudi proti vojni.

Tripolitanska ekspedicija v resnici ni nič
drugega kakor eden izmed mnogovrstnih po-
javov politike, ki jo vodijo vse vevlasti.

Kakor je vdrla Italija v Tripolis tako je
zavzela Angleška Egipet, tako si prilasčata
Francoska in Španija Maroko, tako je šla
Nemčija v Agadir in se je Avstro-Ogrska po-
lastila Bosne in Hercegovine. In tej sokrivdi
z ozirom na zgled se pridružuje zdaj sokrivda
soglasja: ako je mogla italijanska vlada tako
ravnati, je to storila samo v sporazumu s svo-
jima zaveznikoma in v sporazumu z drugo
skupino vevlasti.

Ne le italijanska politika, ampak politika
vseh vevlasti je taka, da jo mora mednarodni
socializem narodom označiti za politiko divja-
kov. Saj je vendar svojim žrtvam prav tako
pogubna kakor tistim, ki hočejo imeti od nje
dobiček.

V Turčiji in v mohamedanskih deželah
sploh zbujata politika trdovratno maščevalnost,
nevarno jezo, in v trenutku, ko se trudijo ple-
meniti duhovi, da bi uvedli ideje, uredbe in
svobodo, ki so jih zapadni narodi že davno
osvojili, podpira ta politika reakcionarne ele-
mente in jim izroča vspešne razloge proti sle-
hrnemu mirnemu razširjanju evropske kulture.

V Evropi neti morilne in drage kolonialne
vojne: Španci so jo okusili v Rifu, Italijani jo
doživljajo pravkar v Tripolitani. Demokratične
uredbe kviri in zadržuje njih razvoj. Ta poli-
tika krepki stare oblasti in odvraca od socialnih
teženj. Ljudstvo zapleta v brezkončno verigo
vojaških izdatkov. V vsakem hipu preti izzvati
katastrofe, ki bi s svojimi strahotami prekobile
vse strahote, kar jih je svet kdaj poznal.

Tej politiki surovosti in nasilnosti mora
mednarodni proletariati bolj kakor kdaj popreje
zoperstaviti vse sile, ki so mu na razpolago.

Naši italijanski sodrugi so že storili proti
tripolitanski ekspediciji, kar so v tako neugod-
nih razmerah mogli storiti. Bojevali so se in
se bodo še nadalje korak za korakom proti
nacionalističnim bestialnostim.

Toda njih napore mora podpirati vsa in-
ternacionala. Vse naše sekcije jim morajo pač
izkazati našo moralno solidarnost.

Mi protestiramo z njimi proti vojni in
obenem izrekamo željo, da bo turška država
— s tem, da iz teh dogodkov spozna nauk,
ki sledi iz njih, s tem, da izravna narodnostna
nasprotstva in da upošteva pritožbe delavskega
razreda — dejansko pripomogla zblizanju bal-
kanskih držav, dokler bi se njih prijateljska
zveza ne spojila v federativen organizem. Na-
rodi na jugovzhodu Evrope imajo vse kulturne
pogoje za avtonomni razvoj. Ekonomsko so
zvezani, politično se bodo morali zvezati. So-
cializem bo torej z vsem svojim vplivom pod-
piral misel solidarnosti vseh balkanskih držav

MAKSIM GORKIJ:

Mati.

Socialen roman v dveh delih.

Pavel je gledal mater v obraz z nekoliko
utrujenimi očmi, mirno in prijazno. Časih ji
je pokimal z glavo in se posmejaj.

— Kmalu nastopi svoboda! — ji je go-
voril ta nasmeh in pogladil materino sree z
mekimi rokami.

Naenkrat so vstali vsi sodniki. Tudi mati
se je nehote postavila na noge.

— Odhajajo! — je dejal Sizov.

— Po sodbo? — je vprašala mati.

— Da...

Nje napetost je naenkrat popustila, telo
je prevzela duševna, vroča utrujenost, obrv ji
je zatrepetala in na čelu se je pokazal pot.
Težko čustvo razočaranja in užaljenosti se je
vilo v njeno srce in se brž prerodilo v du-
ševo zaničevanje sodnikov in sodišča. Začutili
bolest v obrvih je segla z dlanjo po čelu, se
ozrla — sorodniki obtožencev so stopili k
omrežju, dvorano je napolnil zamolkol razgo-
vor. Tudi ona je stopila k Pavlu, krepko stis-
nila njegovo roko, zaplakala od žalosti in ra-
dosti. Pavel ji je dejal prijazne besede, Malo-
rus se je šalil in smejal.

Vse ženske so plakale, bolj iz navade kot
od gorja, ki kakor nenaden, top uda-
ree po glavi vzame zavest, pravzaprav ni bilo;
le žalostno čustvo je bilo, da se je treba lo-
čiti od otrok, a tudi to čustvo je tonilo in se
razkrajalo v vtiskih tega dne. Očeteje in matere
so gledali na otroke s čudnim čustvom, v
katerem se je nezaupnost do mladine, zavest

nadkrijevanja otrok zivala s spoštovanjem do
otrok. Bridka, usiljiva misel o bodočem živ-
ljenju se je obrusila ob radovednost, ki jo je
zbujala mladina, smelo in nebojazljivo govoreča
o možnosti drugega, boljsega življenja. Čustva
so se zadrževala, ker jih ni bilo mogoče izra-
žati, besede se se tratile obilno, ali razgovor
je bil o preprostih rečeh, o perilu in o obleki,
o potrebi ohraniti si zdravje in ne dražiti go-
sposke za prazen nič.

— Vsi so utrjeni, prijatelj! — je dejal
Samojlov svojem sinu. — Mi in oni...

A Bukin je mshaje z rokami prepričeval
svojega mlajšega brata:

— To ravno — pravičnost! Drugega ne!
A tega ne morejo poznati.

Mlajši Bukin je odgovoril:

— Ohrani mi škorce... rad sem ga
imel...

— Ko se povrneš, bo še cel!...

— Kaj hočem tam?...

A Sizov je držal nečaka za roko in po-
časni govoril:

— Torej, Fjodor... proč greš...

Fjodja se je sklonil, mu zašepetal nekaj
na uho in se poredno nasmejal. Tudi sodni
vojak se je nasmejal, a takoj napravil strog
obraz in zakašljaj.

Mati je govorila s Pavlom kakor drugi —
o obleki, o zdravju, a v prsih se je prerivalo
na desetine vprašanj o Saši, o sebi, o njem.
A pod vsem tem je ležalo in se medlo raz-
raščalo čustvo preobilne ljubezni do sina, zdru-
ženo z željo, da mu ugaja, da se približa nje-
govemu srcu. Pričakovanje strašnega je zamrlo
ostavivši za seboj le neprijeten trepet ob spo-

minu na sodnike, nekje na strani temno misel
na nje. Začutila je v sebi zarodek višje, svet-
lejše radosti, ni je razumela in je bila v za-
dregij videč, da govori Malorus z vsemi.
Videč, da je njemu ljubezen nujnejša kot Pavlu,
ga je ogovorila:

— Sodišče mi ni bilo po godu! — mu
je dejala.

— Zakaj ne, mamica? — je vzkliknil
Malorus s hvalečnim nasmehom.

— Ni strašno... nerazumljivo je ljudem,
čigava je pravica? — je neodločno dejala mati.

— Oho, kaj vse zahtevate! — je vzkli-
knul Andrej. — Ali gre mar tu za pravico?

Vzdihnila je in dejala smeje:

— Mislija sem poprej, da bo strašno...
strašnejše nego v cerkvi... kakor služba res-
nice...

— Veš, mama, kje je služba resnice? —
je tiho dejal Pavel, kakor da bi jo prosil
za kaj.

— Drugje nikjer, teta! — je pristavil
Malorus.

— Sodišče se vrača!

Vsi so skočili na svoja mesta.

Opiraje se z eno roko na mizo je začel
predsednik čitati z žuborečim glasom zakrivši
obraz s papirjem.

— Obsojeni! — je dejal Sizov.

Vse je postalo tiho. Vsi so vstali in gle-
dali na starca. Majhen, suh, ravan, je bil po-
doben palici, ki jo drži nevidna roka, se
nanjo opira. Tudi sodniki so stali: okrožni
glavar je sklonil glavo na pleča in se oziral
proti stropu, župan je prekrizal roke na prsih,
načelnik plemstva si je gladil brado. Sodnik z

velikim obrazom, njegov zabuhli tovariš in dr-
žavni pravdnik so gledali proti obtožencem.
In v zad za sodniki, s portreta je gledal preko
njih glav car v rdeči uniformi, z ravnodušnim,
belim obrazom in po licu mu je lezla žuželka
ali pa je trepetala pajčevina.

— Na pregnanstvo! — je olehtëano vzdih-
nil Sizov. — Končano je, hvala Bogu! Go-
vorili so — ječa! To ni nič, mati... Nič!

— Vedela sem... — je odgovorila mati
z utrujenim glasom.

— Vendar... Sedaj je gotovo! Kdo jih
pozna?

Obrnil se je k obsojencem, ki so jih
odvedli in dejal na glas:

— Na svidenje, Fjodor! In vsi drugi...

Srečno!

Mati je molče pokimala sinu in drugim.
Rada bi bila zaplakala, pa je je bilo sram.

XXVII.

Odšla je iz sodišča in se začudila, da je
že noč nad mestom, da gore svetilke na ulici
in zvezde na nebu. Okolo sodišča so se zbirale
gručee ljudi, v mrazu je škripal sneg pod no-
gami. mladi glasovi so doneli. Človek v sivem
bašliku je pogledal Sizova v obraz in ga urno
vprašal:

— Kako se glasi sodba?

— Pregnanstvo.

— Vseh?

— Vseh.

— Hvala.

Človek je očeel.

— Vidiš? — je dejal Sizov. — Vpra-
šujejo...

(Dalje.)

in bo krepil njih odporno silo proti spletkam in napadom evropskega kapitalizma.

Delavci vseh dežel! Združite se proti vojni, manifestirajte za mir, za razoroženje in za solidarnost narodov!

Poslušajte odbor mednarodnega socialističnega tajništva:

Edvard Anzele. Léon Farnemont. Emil Vanderveide. Camille Huysmans, tajnik.

Aneksija Tripolitanije.

V Rimu in v Italiji je nekoliko ljudi, ki imajo vsakovrstne visoke naslove, popolnoma znore. Tako radikalno znorelo, da bi dobri prijatelji najbolje storili, če bi jim dali nekoliko ugodnih blazin na razpolago. Marchese di San Giuliano, eden poglavitnih norcev, je razposlal italijanskim poslanikom v drugih državah brzojavno okrožnico, s katero naznanja, da je Italija anektirala Tripolitanijo. Če bi bili vsi ljudje, ki so večeraj zjutraj brali ta telegram in se elementarno zakrohotali, slučajno zbrani na enem mestu, bi bil nastal tak smeh, da bi bil pretresel ves Apenin in Italija sama bi bila prišla v nevarnost, da bi bila odletela tja nekam do Tripolitanije.

Italija izreka aneksijo Tripolitanije! Da nese tat ukradeno zlatino v zastavnico, je včasih neumno, ali razumljivo. Da pa vpisuje ropar v zemljiško knjigo zemljišče, ki ga šele namerava ukrasti, ni več groteskno, temveč blazno. In znamenaj norosti je toliko, da bi morala Evropa pravzaprav poslati vse svoje boljše psihiatre dol v Italijo, da preiščejo duševno stanje vse tiste gospode okrog Viktorja Emanuela, zakaj zdaj se zdi človeku mogoče, da se je ta vojna sploh pričela le vsled nenadnega zblazenja italijanskih uradnih velikanov.

Gospod di San Giuliano naznanja v svoji okrožnici, ki je v vsaki vrstici prenapolnjena s komično megalomanijo, da je kraljev dekret "definitivno in nepreklicno, čisto in popolnoma" podložil Tripolitanijo in Cirenajiko suvereniteti italijanskega kraljestva. In dobri markeze menda niti ne slutijo, kakšen atentat je izvršil na trebuhe vse Evrope, ki so prišli vsled te slovesne tepčarije v največjo nevarnost, da popokajo. Prav tako delajo ubogi paralizirani, ki si domišljajo, da razpolagajo s milijoni in milijardami, dočim nimajo morda niti vinarja v svojem žepu.

Seveda je mogoče, da se bo visokorodnim in prevzvišenim banditom posrečilo afričansko tolovajstvo. Kajti če bi imela Turčija nekoliko več moči, se je junaki itak ne bi bili upali napasti. Tudi briganti v abruških gorah imajo navado, da grede najrajši s puško in bodalom nad neoboroženega potnika. Ali doslej vendar novorimski roparji še nimajo svojega plena na varnem. Tisti kos obrežja, ki ga dosegajo topovi z njihovih bark, še davno ni Tripolitanija in ni Cirenajika, pa še ta kos ni tako popolnoma v njihovi oblasti, da bi se jim ne bilo treba neprenehoma braniti.

Posebno smešno je, če poučuje modri markeze Turčijo, da je "v njenem pravem interesu", če pravi amen k vsemu, kar ji predpisujejo iz Rima. A dočim je to avšasto, je brezprimerna nesramnost, prava tolovajska nesramnost, da se upa poglavar banditov deklarirati celo o interesih vsega civiliziranega sveta. Oficielna Italija je tako brutalna, tako barbaro potepala vsa načela civilizacije, da bo moralo miniti mnogo časa, preden bo smela sploh zopet vzeti besedo civilizacija na svoj oskrnjen jezik.

Seveda želi italijanska vlada, da bi Evropa priznala to aneksijo. S tem dosega vrhunec predrznosti. Kajti država, ki bi storila, kar žele v Rimu, bi postala direktno sokrivka italijanskega ropa. Kajti doslej je Turčija še ne le pravna, temveč tudi faktična lastnica skoraj cele Tripolitanije in nobena država na svetu ji ne more reči, da je izgubila lastninsko pravico le zaradi tega, ker jo je Italija napadla.

Di San Giuliano, Giolitti e compagnia bella bi kajpada radi, da bi dekret Vikeca Emanuela izgledal kakor dokument samozavešči in moči uradne Italije, češ čutimo se tako krepke, da lahko izrečemo, kar se upajo drugi komaj po popolni zmagi. Ali kdor si ne da kar na lepem nasuti peska v oči, bo čital dekret in okrožnico na drug način in spoznal, da gospode v Rimu vsa pustolovščina bolj srbij, nego hočejo priznati. Bil bi prevelik optimizem, če bi kdo mislil, da bodo Turki in Arabci res premagali Italijane in jih s krvavimi glavami zapodili iz dežele. Mogoče je nazadnje marsikaj. Med italijanske čete pride kuga, italijanske ladje lahko uniči orkan na morju. Ali s takimi možnostmi se ne more računati. Pač pa se lahko pričakuje, da bo dala Tripolitanija Italiji desetkrat več opravka nego je mislila, in zelo verjetno je, da jo spravi gospodarsko na psu. Doslej je Italija mobilizirala 80.000 mož; to pa bo vse premalo in nikakor ni izključeno, da jih bo potrebovala tudi 200.000. Vojna preko morja je dražja kakor v sosesčini na suhem. Vojna v puščavi pa je dražja od vsake druge, ker zahteva popolnoma nove in transportne uredbe, ki jih italijanski generalni štab in italijanska intendantura niti ne poznata, čeprav so služili razni generalštabni častniki

pri rimski banki v Tripolisu kot uradniki in sluge.

Italija bi torej rada dobila priznanje aneksije od evropskih držav zaradi moralnega pritiska na Turčijo, ki naj bi ob takem priznanju izgubila vsako upanje in se fatalistično udala svoji usodi. Ali ne glede na to, da države ne morejo same sebi pritiskati pečata roparske skrivke na čelo, bi bil realni uspeh tudi tedaj še zelo neznan, ali pa popolnoma drugačen, nego pričakujejo v Rimu. Dočim razširjajo Italijani dandannan sumljive vesti o nesoglasju med Turki in Arabci, pripovedujejo druga, veliko bolj verjetna poročila, da se hočejo Arabci na vsak način bojevati zoper Italijane in da bodo vodili boj na svojo pest, če sklene Turčija mir.

Zgodilo bi se pa lahko še nekaj hujšega, če bi evropske države res že sedaj sankcionirale italijanski rop. V Egiptu so bili že resni izgredi proti Evropejcem. Če bi se s priznanjem, ki ga želi italijanska vlada, podkurilo protivropsko sovraštvo mohamedancev, tedaj bi lahko nastal v Afriki požar, ki ga ne bi pogasili vsi italijanski uradni ognjegašci.

Dekret malega Viktorja Emanuela torej ne more ostati nič drugega kakor dokument uradne smešnosti, v katerem se poleg vse megalomanije oglašajo tudi očiten strah Italije želi, da bi evropske države posredovale, da sklene Turčija mir. Čemu to skoraj očitno heračenje, če čuti Italija res tako silo v sebi, kakor natveza svetu?

NOVICE.

* **Sežiganje mrličev v Avstriji.** Pretekli mesec je bilo na Dunaju posvetovanje prijateljev sežiganja mrličev o sežiganju mrličev v Avstriji. Konferenca je izdelala načrt zakona o sežiganju. Najvažnejše načelo tega načrta je, da smejo krematorije ustanavljati občine in društva, da pa bodi upravljanje krematorijev pridržano občinam. Glede na izjavo o upepelitvi določa načrt, da je za veljavnost ustmene izjave treba treh prič, dočim pismena izjava ni vezana na nobeno obliko. Konferenca je sklenila pozvati vse svobodomiselnice poslance, brez razlike strank, da se zavzamejo za načrt. Iz poslancev-krematistov se sestavi pozneje poseben parlamentarni odbor za sežiganje mrličev, ki bo vodil vso tozadevno akcijo.

* **Obsojen vohun.** Dunajsko deželno sodišče je obsodilo na dve in pol leti zapora vohuna Hansa Cordsa, ker je vohunil v prilog neke prijateljske velevali in ker je obkroževal dva avstrijska štabna častnika. Obravnava je trajala tri dni.

* **Umor pri Hodoninu.** V petek popolne so prestregli v Olsu pismo, ki ga je poslal Toman iz Mosteca svoji ženi. Pismo jasno izpričuje Tomanovo krivdo pri umoru dunajskega mizarja Schüllerja in opisuje umor. Tomanov sokrivce sollicitator Zelesny, ki je v zaporu, je svojo krivdo deloma že priznal. Poizvedbe so dognale, da je Toman po umoru skupno z Zelesnim prenočil v Brčlavi. Ves dogodek zavzema vedno večji obseg in vsak dan retirajo po več oseb, ki jih sumijo soudeležbe pri umoru.

* **Ukradeni slik.** Iz gradu Havetina na Češkem, da last nemškega križarskega reda je izginilo dve dragoceni slik: Van Dyckova „Aristokratka“ in Rubensova „Prva žena“. O tatovih ni nobenega sledu.

* **Barje gori.** Blizu Gmünd na Nižnjem Avstrijskem se je užgalo barje. Ogenj se je razširil že 12 kvadratnih kilometrov naokoli. Vsa okolica je zavita v ogromne oblake dima. Skušali so požar zaveziti s prekopi, toda doslej brez uspeha. Barje je last grofa Buquoy, ki ima že precejšnjo škodo, ker se na barju dobiva šota.

* **Bandit umorjen od lastnih tovaršev.** V gozdu blizu Feleka na Ogrskem so našli truplo neznanega moža, ki je bil v glavo in prsi sedemkrat ustreljen. Zandarmerija je dognala, da je umorjenec bandit Nikola Deza, član roparske čete, ki jo že dolgo zasledujejo in je ministrstvo razpisalo nagrado 2000 K za tistega, ki ga kakorkoli pomaga prijeti. Banditi so se najbrže sprli ob delitvi plena, naker so Dezo umorili, ker so se bali, da bi se ne polakomnil nagrade in bi jih izdal. Za roparji ni nobene sledi.

* **Ostudne orgije berlinskega zobozdravnika.** V Berlinu so prijeli nekega zobozdravnika, ki je bil popraj sam vložil pri sodišču ovadbo proti sebi. V ovadbi je povedal, da je uganjal s svojo ženo kakor tudi s sprejemno damo svojega zobnega ateljeja ostudne orgije, ki so se jih udeleževale tudi žene takozvanih boljših krogov. Te orgije so dali potem še fotografirati. Pri hišni preiskavi so zaplenili veliko število takih fotografij.

* **Morilec svoje rodbine in defraudant.** Iz Pariza poročajo, da je v Lavalu porjenik Fouquet ustrelil ženo in otroka, nato je ponesrečil 120.000 frankov in ubežal.

* **Iz carjeve države.** Poročali smo že, da je ruske duma sprejela razpravo o socialno demokratičnem predlogu, ki obita ruski tajni policiji takozvani ohrani, soudeležbo pri Stolpinerem atentatu. Vloženih je bilo še parističnih interpelacij, ki se nanašajo na provokater-

ske delovanje ruske tajne policije ali ohrane. Ohrana namreč sama izzove razne atentate, nemire in spletke, samo da dobi ruska birokracija povod za preganjanja in grozodejstva. Pred kratkim je bila v ruski dumi razprava o teh interpelacijah, ki je trajala dve seji. Seji sta bili jako burni. Vodja ruskih oktoobristov je izjavil, da je ruska vlada v službi politične policije. Sploh so vsi voditelji opozicijskih strank pripovedovali naravnost neverjetne stvari o ohrani. Socialni demokratje so dokazali z dokumenti v rokah, da je ohrana sama povzročila leta 1901 obsodbo 10 oseb v Tomskem na ta način, da je ustanovila revolucionarno tiskarno, kjer se je tiskal revolucionarni list „Revolucionnaja Rossija“. Ohrana sama je najela 10 oseb za sodelovanje pri listu, samo da jih je pozneje izročila sodišču. „Novoje Vremja“ je poročala, da je policijski uradnik Kremeneckij v Peterburgu sam ustanovil tvornico za bombe v provokatorične svrhe. Ko je to prišlo na ta dan, je Klemeneckij priznal ustanovitev bombne tvornice, vendar pa so ga kaznovali na izvanreden način s tem, da so ga prestavili v Sibirijo kot — policijskega šefa. Najgloblji vtisk pa je napravil kadetski poslanec Teslenko s svojimi odkritji o obsodbi socialno demokratične frakcije v drugi dumi. Teslenko je pripovedoval, da je od dume izvoljena komisija za proučevanje dokumentov, iz katerih naj bi bila razvidna zarota socialno demokratičnih poslancev proti carju, spoznala pri 53 članih frakcije nedolžnost in obenem konstatirala v vseh 53 slučajih provokacijo ohrane. Ko pa bi bila imela komisija drugi dan o tem poročati dumi, so dume razpustili. Ko so potem obtoženci zahtevali, naj jih postavijo pred poroto, da javno dokažejo delo ohrane pri zaroti, so odredili porotno obravnavo pri zaprtih vratih. Teslenko je končal svoj govor z Jelinekovim citatom: „Nikar ne pozabite, da je tako početje stalo prestol dva monarha, francoskega in angleškega!“ Te besede so vzbudile pri nacionalistih in na desnici silen vihar. Razbijali so z nogami in rokami ter kričali kakor obsedeni, tako jih je zbodla resnica. Pomirili so se šele tedaj, ko je predsednik izkličil Teslenka zaradi zadnjih besed za petnajst sej.

* **Zaplenjena pisma Tolstega.** V Moskvi so konfiscirali izdajo še neobjavljenih pism Tolstega, ki je pravkar izšla. Iz datelja pisem Gruzinskega so izročili sodišču. Pisma obsejajo pretresljive opise, kako kruto ravna v Rusiji s političnimi kaznjenci in s sektanti.

* **Trgovina z otroci v Berlinu.** Nekdanja policijska asistentka Henriette Arendt je po naročilu društva za materinske in otroške pravice proučevala od junija do oktobra trgovino z otroci v Berlinu. Pred kratkim je imela predavanje, kjer je poročala o rezultatih svojega proučevanja. Iz njenega poročila povzemamo, da cvete trgovina z otroci zlasti v severnem delu Berlina. S kupčijo se pečajo osebe, ki prodajajo otroke za nenravne namene, nadalje babice in tudi zasebniki. Največ otrok je žrtve oseb, ki se pečajo z izrejo otrok in ki pomnožujejo z otroškimi dušami krdela nebeskih angeljev; mnogo jih prodajo trgovci beračem, da vzbujajo sočutje občinstva, in pa tatovom, ki jih izuče in vporabljajo za zločinske namene. Nekaj „najznamenitejših“ adoptijskih central ima po šest do osem podružnic na deželi. Pred kratkim so že na cesti razdeljevali listke, kje je stala na sporedu rešitev „tajnostnih zadev“. S tem se misli priskrbovanje in oddajanje otrok. Eden izmed teh zavodov se hvali, da je v kratkem času oddal 400 otrok. Predavateljica je končno odločno zahtevala, da policija strogo poseže tu vmes.

* **Goljufija z redovi v francoskem vojnem ministrstvu.** Proti odličnemu uradniku v francoskem vojnem ministrstvu, glavnemu uradniku Henriju Tonotu, so uvedli preiskavo. Tonot je imel v svojem uradu upravo odlikovanj in povišanj kolonialnih častnikov. Zdjaj ga dolže, da je odlikovanja samolastno razdeljeval in potrebne podpise ponarejal. Tonot priznava sam, da je ponaredil eno diplomu, opravičuje pa se, da jo je ponaredil za dobrega prijatelja, ki mu za to „uslugo“ ni dal nikake nagrade. Vojno ministrstvo o preiskavi proti Tonotu skrivnostno molči. Tonot je sin uradnika v vojnem ministrstvu, ki kljub visoki starosti 84 let, še vedno opravlja službo. Obdolženec, ki so ga začasno izpustili iz zapora, se je odpovedal službi.

* **Proti mesni draginji na Francoskem.** Francoska vlada je sklenila, da dovoli uvoz živine iz francoskih kolonij in na ta način odpomora draginji mesa. V najkrajšem času pričakujejo govedi iz spodnjega in zgornjega Senegala. Zdravstvena določila so taka, da se ni treba bati nobenih težkoč pri uvozu.

* **Milinar — požigalec.** V Oldbrigde so prijeli milionarja Elijeja Appelbyja, ki je zavzel odlično mesto v ondetni baptistovski cerkveni občini. Dolže ga, da že več kakor eno leto povzroča mnogostevilne požare, ki so zahtevali tudi več človeških žrtve. Ker so ti požari v prvi vrsti uničevali le Appelbyjeve hiše, sumijo, da jih je zanetil milionar sam, zategadelj, da je dobil visoko zavarovalnico.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Iz moderne kulture** je napravilo klerikalno glasilo večeraj tako klobaso, da je noben pes ne bi mogel zavžiti brez nevarnosti. Prav dolg članek ji je posvetilo, ali vendar se mu je posrečilo, da je v vsako vrstico spravilo kakšno posebno norost. Razume se samo po sebi, da se je moralo obrezniti tudi ob socialiste, katere hitro zavoha povsod, kjerkoli je kaj govora o kulturi. Ali klerikalni list podcenjuje našo skromnost. Kulturo imamo sicer zelo radi in za socializem se bojujemo zlasti zaradi tega, ker ustvari šele on podlago višji in širši kulturi. Ali na tisto kulturo, o kateri filozofira klerikalno glasilo, nismo nikdar jemali patenta in če bi dični organ S. L. S. le v enem samem stavku znal dosledno misliti od prve besede pa do pike, bi moral spoznati, da tepe najbolj sam sebe. Klerikalno glasilo se namreč zgraža nad kulturo tripolitanke vojne, a ta kritika mu prav slabo pristaja. V Tripolitaniji se namreč uveljavlja tista kultura, katere resnična nasprotnica je edina socialna demokracija, katero pa je ravno klerikalizem vedno zagovarjal, branil in pospeševal, namreč kapitalistično militaristično-imperialistično kulturo. Lahko bi rekli — in sicer po pravici — da ima klerikalizem najmanj pravice, da se zgraža nad vojno in nad njenimi grozotami. Zakaj „svete“ vojne, ki so imele osvojiti Palestino, niso bile nič manj roparske od tripolitanke ekspedicije. Ko so katoličani zatirali, ugonabljali in izganjali Mavre iz Španije, so imeli ravno toliko pravice kakor zdaj Italijani. Krščanska Španija je v Ameriki krščansko ropala in katoliški papeži se dali ravno tako prelivati kri kakor „framasonski“ italijanski kralj. In španska inkvizicija ni imela z evropskimi „krivoverci“ nič več usmiljenja kakor zdaj italijanski vojski z afričanskimi. Ali ker imajo klerikalci med seboj največje junake, ni treba teh argumentov. Njihovi sociologi jim lahko povedo, da mora vsaka kultura imeti svojo podlago kakor vsaka rastlina svoja tla. Kakor se koruzi guoji, tako pa raste. Na kapitalistični podlagi ne more biti kultura drugačna kakor kapitalistična in dokler se klerikalci zavzamejo za kapitalistični družabni red, nimajo pravice prekinjati kapitalistične kulture. Res je, da so šli Italijani v Tripolitanijo ropat, ali duša krščanska, brez ropa je kapitalizem sploh nemogoč. In čemu imajo kapitalistične države militarizem, tisti militarizem, za katerega je klerikalcem še vedno premalo žrtve? Zato da bi o Veliki noči stražili božje grobe, pač ne. Kdor blagoslovja meč, ne sme delati iz svojega nosu vprašaja, kadar meč seka. Sicer pa naj se modrijan iz Katoliške tiskarne malo spomni, kako je v začetku odobral in opravičeval tripolitanosko banditstvo in kako se je rogal socialni demokraciji, ki se ni mogla po krščanskih vzorih „navduševati za roparsko junastvo. In nekoliko bolj previden naj bo. Na Dunaju se včasih veter zasuhe in klerikalni list še ne ve, kakšne nove migljaje lahko dobi od Donave, preden bo tripolitanoska pustolovščina končana. Morda bo moral tisto kulturno delo, ki ga danes goreče preklinja, še ognjevit blagoslovljati.

— **Se nekaj smo se naučili iz škofovega glasila.** Njegovo Veličanstvo kralj Viktor Emanuel III. je ljubljene socialne demokracije! Ej, klerikalni list ves zasluži vse Jegličeve blagoslove, ko zna odkrivati take skrivne skrivnosti. Ni ga med nami, kdor bi bil do slej kaj vedel o tej ljubezni. Ali bog Amor je že tak, da zasadi človeku puščico v srce, ko najmanj sluti. Ali če je klerikalnemu listu znana ta čudovita tajnost, tedaj ne razumemo zakaj nas neprenehoma naganja z revolucionarji, republikanci in sovražniki posvečenih glav. Viktorio Emanuele je vendar posvečena glava in če je naš ljubljenec, tedaj vendar ne moremo biti njegovi sovražniki, zlasti sedaj, ko bi lahko nekatere izmed nas imenoval za guvernerje in podkralje v Tripolitaniji in Cirenajiki.

— **Iz ljubljanske predilnice.** Lavrič Lovrenc služi v predilnici že 40 let in je imel do 40letnega jubileja tedenske plače po 20 K. Po „jubileju“, nekako julija meseca, pa je dobival kar naenkrat le po 12 K, pa ne za to, ker sedaj manj dela, ampak ker je še bolj vprežen kot prej. Na pismeno pritožbo na glavno ravnateljstvo predilnice mu sploh odgovorili niso, pač pa ga je vodja Debevec tolažil s tem, da bo dobil cesarsko medaljo, odnosno, če mu to ni prav, da ga pošljejo v penzijo in da bo dobil 2 K tedenske penzije. Mož je seveda zgaran od dela za predilnico, zato brijejo sedaj norca iz njega. So res čedne razmere in krščansko-socialna zveza z dr. Zajcem na čelu, ki se baha, da nosi zvonec med delavstvom v predilnici, menda o teh škandaloznih stvareh sploh nič ne ve ali pa noče vedeti.

— **Neopravičena draginja mesa.** Pišejo nam: Mesarji kupujejo prešice po 50 vinarjev funt in še večje — meso pa stane kilogram 2 K in še večje! Prav tako je s telet; funt po 50 vinarjev, teletina pa čez 2 K kilogram! Ali ni nobene oblasti, da bi to oderuštvu z ubogim konzumentom preprečila? Kje ste občine? Kje je Ljubljana? Ali naj bo konzument-delavec res cropan za zadnji vinar?

— Kranjski deželni zbor se snide o božiču. Tako napoveduje „Slovenec“ v večerajšnji številki.

— Iz novoizvoljenega deželnega poslanca Ribnikarja se dela norca vse vprek. Kdor le utegne, ga potegne — utegnejo pa vsi! Večraj smo brali: „Povodom izvolitve g. Ribnikarja za deželnega poslanca je daroval... Ob vsaki narodni pridobitvi naj dobi svoj delež tudi naša družba.“ Dolfe Ribnikar — narodna pridobitev! Nak, to je pa prehud tobak za Ribnikarja. Ne tajimo, da je Ribnikar imenitna akvizicija za slovensko inteligenco, ki je v njem dobila reprezentanta, kakor ga doslej ni še premogla, ne ugovarjamo, da je Ribnikar osemrazrednega zlata vredna pridobitev za ljubljanski magistrat, ki ima v njem tržnega nadzornika po svoji spodobnosti, ampak da bi nikomur razen Tavčarja nevarni Dolfe bil narodna pridobitev — ne, tako ne bi nihče nekanzovan smel „frocijati“ ljudi! Najmanj pa poslancev.

— Ponočni napad. Stavbinski mojster Franc Weilgony iz Sela se je pred kratkim vračal iz Novega Vodmata o polnoči domov. Blizu Sela ga napade na cesti blizu 6 ali 7 fantalinov. Vprašali so ga, ali ima denar. Ko je Weilgony dejal, da ne, so ga vrgli na tla in obdelavali s pestmi in z nogami. Napadenec se je hotel braniti z žepnim nožem, toda napadaleci so mu nož odvzeli. Weilgony v temi ni mogel spoznati fantalinov, ki so ga lahko poškodovali.

Elektrokinematograf „Ideal“. Spored za terek, sredo in četrtek: Žurnal Pathe. (Naj-novejše, šport, moda.) Byllija domači prepri. (Jako komično). Odleteli ptič. (Senzacijska drama). Fotografova opica. (Jako komično). Večerni spored: Ciganska kri. (Senzacionalna drama v 3. dejanjih). V petek 10. novembra specialni večer z lepimi slikami. Pripravlja se Kapitan Käthe.

— Vlomil. Dne 1. t. m. so vlomili v Lazah vlomilci v klet posestnika Filipa Pokuca in ukradli sod sadnega mošta. Po dnevi so našli sod prazen poleg hiše. Nadalje so od nesli vlomilci Pokuca štiri kokoši, več obleke in perila. Odtod so krenili h kajžarju Jožefu Lavriču in mu ukradli velik železni lonec in nekaj perila. Posestnici Mariji Kenda so ukradli iz nezaprte drvarnice črno žensko jopico. Vlomilci so vlomili tudi v klet Matija Ravnikarja, odkoder so odnesli hlebec kruha. Slednjič so skušali vlomiti tudi pri posestniku Valentinu Gregoriču, kjer pa jih je prepadla dekla, ki jo je zbudil šum. Sumijo, da je izvršila vlome ciganska tolpa, ki se je ob tistem času potikala okrog Laz in je pozneje krenila proti Kresnicam.

— Postojna. Za bližajoče se občinske volitve se pripravljajo vse tri stranke v mestu in okolici z vsemi močmi. Reklamacijska doba je končana. Reklamacij je bilo vloženih 300, kar je pri 1300 volilcih naravnost ogromno število. Klerikaleci delajo priprave na skrivnem po svoji stari in skušeni taktiki, ki se jim je že drugod obnesla. Drugim strankam puste delati prej, kakor jim drago, zadnji teden pa sami zastavijo vse sile, v zadnji noči izvajajo pooblastila in včasih jim to prinese uspeh. Liberalna stranka napenja tudi vse sile, da ohrani Postojni napredno lice. Razume se, da po zadnjih občinskih volitvah druga najmočnejša stranka t. j. naša stranka ne drži križev rok. Volilni odbor je doslej pazno reševal vse predpriprave za volitve in večeraj se je otvoril volilni boj na javnem ljudskem shodu, ki je bil ob 4. popoldne pri Burgerju ob številnem obisku naših volilcev. Pod predsedstvom sodr. J. a g r a je dr. T o m š i č iz Ljubljane razvil komunalni program naše stranke, povedal je, da delavstvo vsled krivičnega volilnega prava ne more priti do one veljave v občini, ki mu gre, da pa mora vendar poseči v volilni boj, da si pridobi v občini veljavo. V občini naj skuša delavstvo pripraviti tla in podlago za vzvišene cilje socializma, ki zmaguje po širnem svetu. Gospod L a v r e n č i č je nato v imenu liberalne stranke izjavil, da tudi njegova stranka ne bo nasprotovala zahtevam delavstva in je navajal razne naprave v občini, ki jih je v tem oziru v korist delavskih stanov sklenil dosedanj obšt. zastop. Odgovorjal mu je sodr. dr. T o m š i č in je povdarjal, da delavstvo ne mara zaupati nobeni drugi stranki, ker imajo vse druge stranke pač polna usta obljub, v odločitvah delavskih vprašanjih pa stoji na strani kapitalistov. To da se prav posebno kaže v parlamentu, kjer je pač najbolj dana prilika strankam storiti kaj v prilog delavstva. Tam pa nima delavstvo v nobeni drugi stranki zagovornikov svojih pravic, kakor le v socialno demokratični delavski stranki. Zato je treba, da se delavstvo samo začne brigati za vse zakonodajne zastope, osobito pa tudi za tako važne gospodarske zastope, kakor je občina. Zato pojde tudi postojnsko in okoliško delavstvo z veseljem v volilni boj v trdnem zaupanju na končno zmago. — Tako se je končal ta shod in poslušalci so sklenili trdno se oprijeti resne agitacije. Ze danes pa lahko rečemo, da je ravno od dela naših sodrugov odvisno, ako ostane Postojna še prosta klerikalizma ali ne. Brez naših volilcev in proti našim volil-

cem pa ne bo nobena stranka v Postojni upravljala obšt. gospodarstva.

— Pošta okradena. Iz Novega mesta nam pišejo: Prva vozna pošta iz Novega mesta v Metliko odhaja vsak dan ob pol 4. zjutraj. S pošto je bila dne 1. novembra t. l. v Novega mesta oddana vreča s pisemsko pošto in z denarnimi pošiljatkami v znesku nad 10000 K za Metliko. Ko je pošta ob sedmih zjutraj dospela v Metliko, te vrečice ni bilo več. Vse kaže, da je bila vreča ukradena. Krožijo različne vesti, vendar se sedaj ne ve nič gotovega in upamo, da prinese jasnost sodna preiskava. Do sedaj so aretirali nekega poštnega nižjega uslužbenca in pa dva postiljona Ravnikarja se sliši, da so vrečo s pismi, toda brez denarja našli v cestnem jarku pri Gotni vasi četrte ure od Novega mesta. O vseh hih sodne preiskave bomo poročali.

— Mater je umoril. 35letni samski posestnik Ignacij Lindič iz Strelca pri Novega mesta je stanoval skupaj s svojo materjo, a je z njo jako grdo ravnal. Dne 3. t. m. je pil z materjo v vinski kleti. Pod večer zasliši neki posestnik iz vinske kleti klice na pomoč in gre pogledat, kaj je. Našel je Marijo Lindič v mlaki krvi; kmalu nato je umrla. Strop in stene so bile oškropljene s krvjo. Ker so ljudje preje slišali iz kleti prepri med sinom in materjo in je Lindič čisto pretel, da bo mater ubil, ga je ljudstvo takoj obdolžilo umora. Lindiča so prijeli.

Štajersko.

— Pri pretepu težko ranjen. V noči od 1. do 2. novembra je v Konjicah nekdo v pretepu težko ranil 17 letnega sina izdelovalca cementnega blaga Mihelaka. Ranjenec je dobil veliko rano od očesa do vrata, in mora govoriti o veliki sreči, da ni prišel ob oko ali da mu ni nasprotnik prerezal na vratu glavne žile. Pretep je povzročilo preobilo vžitje alkohola. Storitca še niso izsledili.

Umetnost in književnost.

Opereta. Ivan Strauss, „kralj valčkov“, ni imel sreče z opero. Ali dokazal je, da je tudi opereta lahko umetniško delo, če jo je ustvaril umetnik. Njegov „Cigan baron“ je dosegel celo ta uspeh, da je prišel, seveda šele po njegovi smrti, na oder dunajske dvorne opere, kjer so to opereto prekrstili za komično opero. To je bilo pač neokusno, ker Cigan baron ni opera, zaslužil pa je uprizoritev na opernem odru zaradi svoje muzikalne vrednosti. V dobi luksenburških grofov in cirkuških deklic učinkuje Straussovo delo kakor razodetje in če bi L-hár in tovariši razpolagali s takimi melodijami, s tako invencijo in svežostjo ter če bi instrumentirali tako izrazito, se ne bi bil nikdar porodil tisti odpor proti opereti, ki se kljub „vsemu svetu“ razširja povsod. Muzikalno bogastvo, iz katerega je Strauss izdelal euega Cigana barona, bi kakšen Lehar „ekonomično“ razkosal, da bi mu prinašalo tantieme vsaj za troje opusev. In s težavami libreta so se morali tudi starejši komponisti boriti. Jokajevi romani niso literarni vzori in po njih skovana operetna besedila ne morejo od originala profitirati. A dočim je Strauss dosegel, da je ob njegovi glasbi poslušalec pozabil na marsikatero tekstno neumnost, podčrtavajo sodobni komponisti vsako neokusnost tako, da postaja še bolj zoprna. V soboto je bil pri nas Cigan baron na novo uprizorjen in splošno je bila izvedba prav dobra, dasi ni šlo popolnoma brez pomanjkljivosti. O orkestru že vemo, da je to instrument sposoben za prav velike naloge, in je tudi v soboto storil svojo dolžnost. Tempo je pač stvar okusa in ta je različen, naš bi ga bil želel nekoliko, le nekoliko bolj živahnega. Menimo, da bi se bilo to na odru blagodejno poznalo. Izmed solistov je bil pred vsem gospod I l i č i č odličan Barinkay. Njegova samozavest se je že močno utrdila, kar ne koristi le njegovemu petju, temveč tudi njegovi igri. Dobra družica mu je bila gđ. T h a l e r j e v a kot Saffi, ki pridobiva vedno več svobode v nastopu. Vsled tega je dosegla nekoliko jako lepih uspehov. Pri tem se pa nam zdi umestna opazka, da ji bo v prid, če bo posvečala diferenciranju zlasti v petju več pozornosti. Gospod P o v h e je opustil prekomerno karikiranje, kar je zelo koristno. Ali s tem se ne sme zamenjati karakteriziranje, katerega bi bili radi videli nekoliko več. Tudi se nam zdi, da bi se dalo vendar v Zupanovo slovensko spraviti nekoliko mudjarskega akcenta, kar je za to vlogo skoro neizogibno. (Mimogrede bodi omenjeno, da se Z. zagovarja kakor slovenski ž. torej „Zupan“.) G a o t á h a l o v a je bila kot pevka popolnoma na svojem mestu, proza pa ji dela težave in v igri bi radi videli nekoliko gibčnosti. G a. F o e d r a n s p e r g o v a je iz stare eiganke napravila vse, kar je mogla; da partija pravzaprav ni zanjo, ni njena krivda. Dobri interpreti svojih vlog so hili gospodje K r i ž a j, H o r s k y, B u k š e k in g a, B u k š e k o v a. Zbori so bili dobri. Opazalo se je, da je izgovarjanje v operi bolj razumljivo, kakor v opereti. Na to bi bilo vredno paziti.

Državni zbor.

D u n a j, 6. novembra.

Med splošno napetostjo se je danes predstavilo Stürgkhovo ministrstvo zbornici. Ko je povzel grof Stürgkh besedo, so zagrmeli v češko-radikalnih vrstah kliči: Hochenburger naj govori! Hochenburger je ministrski predsednik! Hrup se je nadaljeval še potem, ko je ministrski predsednik zagotovil, da so vsa poročila o izjemanem stališču pravosodnega ministra dr. Hochenburgerja neresnična. Po ministrskem predsedniku, ki mu je ploskala le gručica poslancev od „Nationalverbanda“, se je prekinila proračunska razprava, da se stranke razgovore o Stürgkhovem programatičnem govoru. Potem je prav na dolgo govoril češki radikalec F r e e l o Habermannovemu nujnem predlogu glede na bratovske skladišnice.

Predsednik dr. Sylvester otvori sejo ob 3. popoldne, sporčbi zbornici Gautschevo in Stürgkhovo naznanilo o premembi kabineta in podeli kot prvemu govorniku v proračunski razpravi besedo

ministrskemu predsedniku grofu Stürgkhu.

(Hrup med češkimi radikali. Kliči: Zakaj ne govori Hochenburger? Hochenburger je ministrski predsednik!)

Ministrski predsednik grof Stürgkh: Cesarjevo zaupanje me je poklicalo na mesto ministrskega predsednika, in čast mi je, da se s svojimi tovariši predstavim visoki zbornici. Ob tej priliki hočem razložiti visoki zbornici vodilne misli in cilje vlade. Predvsem naglašam potrebo brambne predloge (medklici), celo vrsto raznih gospodarskih del, med drugimi novelo k zakonu o zgradbi vodnih cest, izpopolnitev našega železniškega omrežja, preosnovo vsega združništva in pa socialno zavarovanje. (Medklici: To ni vladni program! To je je dilni listek!) S-danja vlada stoji brez pridržka na stališču označenem v prestolnem nagovoru ne le glede na splošna upravna načela, temveč tudi z ozirom na konkretne naloge.

Grof Stürgkh o parlamentarizmu.

Moje načelno stališče k parlamentarizmu je enako stališču mojega prednika. Krvpak parlamentarizem želim že vsled zdravega egoizma, ki veva vsaki vladi, da deli svojo ogromno odgovornost, zvezano z vodstvom moderne države, z enakopravnimi faktorji. Temu se pridružuje še drug razlog — imenoval bi ga: psihologijo moderne države. Država nudi svojim državljanom mnogo več kot svoje dni, pa tudi mnogo več od njih zahteva. Zategadelj država državljanom ne sme ostati tuja, kar je možno le s posredovanjem ljudskega zastopstva, ki vrši ustavno mu odločene naloge. Parlament ni samosmoter, zavoljo države in zavoljo ljudstva je, in parlamentarno delovanje je le tedaj plodovito, če služi tem ciljem. Parlamentarizem, ki zgreši te cilje, je sam svoj grobokop.

Posl. F r e s l: Saj nismo v otroškem vrten. Pouka ne potrebujemo. To vemo vse sami!

Ministrski predsednik: Za uspešno parlamentarno delo, ki ga hočejo vse stranke brez razlike programa, pa je potrebna časa primerna reforma poslovnika. Če bi ta reforma zahtevala dalj časa, je treba pravočasno za bodočnost zavarovati si garancije za redno poslovanje, ki ga je zbornica sedaj delžna.

Na politično večino, na večino, ki bi izvedla določne, strankarske nazore v državnih rečeh, za enkrat pri nas ni misliti. Prav tako pa se moramo izogniti večini, ki bi imela slast po narodni enostranosti. (Pritrjevanje.) Nam gre

za večino stvarnega dela,

ki nikogar ne izključuje. Vlada ne sme, ne da bi se pregrešila proti notranji naturi parlamentarizma, smatrati parlamentarnega dela za uslugo sebi, za uslugo, ki zahteva protiusluge.

Parlamentarne razmere bomo zdravili z odkritim trudom, da ublažimo narodna naporja, pred vsem da pospešujemo spravo na Češkem. Narodna sprava pa more biti le sad medsebojnega prostovoljnega sporazumljenja. Vlada bo pospeševala zbližavanje na dva načina: prvič kot poštna posredovalka med obema strankama in drugič z nepristransko, objektivno upravo, ki se bo izogibala vsemu, kar bi utegnilo vzbujati narodno vznemirjenje.

Hochenburgerjeva legenda.

Iz opazk in medklicov nekaterih gospodov sem povzel, da so jih poročila zadnjih dni o justičnem portfelju nekoliko vznemirila. Naglašam, da je moj tovariš od pravosodja vstopil pod enakimi pogoji zakonite uprave, neomajne objektivnosti in oprostitve uprave od vsakršnih strankarskih vplivov, ki so sami po sebi umevni za tak kabinet. Zmetna je domneva, da stoji katerikoli resortni minister v posebnem razmerju do vlade. Povdarjam, da ni poudarja za vznemirjenje katerekoli stranke v tej zbornici zaradi objektivnosti članov te vlade.

Posl. F r e s l: Poznamo vašo lojalnost! Kaj pa s Hochenburgerjevimi pogoji?

Posl. C h o e: Najprvo jih je objavil v svojem rodnem mestu v graški „Tagespösti“.

Splošna draginja živil

tlači vse sloje prebivalstva, celo vrhnje plasti srednjih stanov, ne le trdno plačanih kategorij, temveč tudi produktivne sloje v ožjem smislu besede. Draginskoga problema ne bomo omejili le na živila, ali le na en predmet, temveč lotili se bomo vprašanja v vsem obsegu. Pri tem računamo zlasti na sodelovanje samoupravnih korporacij in gospodarskih organizacij.

V tem trenutku je najnujnejša rešitev sledečih stvari: draginskih predlogov, uradnih predlog v zvezi z davčnimi predlogami, predloge o reformi poslovnika in o italijanski pravni fakulteti. Opomin za pospešenje dela je odveč, izreka ga pratika. Vlada hoče biti vlada notranjega miru, narodne sprave, praktičnega dela za splošni blagor. Vse stranke, ki so dobre volje, vabi na sodelovanje.

Razprava o proračunu se je nato prekinila; v razpravi o bratovskih skladiščah je češki radikalec F r e s l napadal Stürgkhov kabinet, zlasti pa pravosodnega ministra Hochenburgerja.

Justični minister je predložil načrt novega združnega zakona, dalje novelo k zakonu o potih za silo.

Posl. Mandić je interpeliral zaradi postopanja tržaškega magistrata z vojnimi obvezanci slov. narodnosti.

Prihodnja seja jutri ob 11. dopoldne.

ZADNJE VESTI.

Italijansko turška vojna.

Turčija protestira proti aneksiji.

Berolin, 6. novembra. Turčija je poslala velevalistim brzojavni protest proti italijanski aneksiji Tripolisa. Protest poudarja, da Italijani Tripolitanijske niti osvojili niso in je torej še vedno turška pokrajina.

Nengoden položaj Italijanov.

Berolin, 6. nov. Levo italijansko krilo se je moralo v bojih preteklo soboto umakniti nazaj. Turki vedno vznemirjajo Italijane, ki so vsled tega skrajno utrujeni. Hranjenje vojakov je jako pomanjkjivo. Italijanske izgube morajo biti zelo velike, ker so vse bolnice prenapolnjene.

Socialistični protest proti vojni.

Praga, 6. novembra. Češka socialno demokratična stranka je imela večeraj tu velik protestni shod, kjer je govoril sodrug Němec. Sprejela se je enoglasno resolucija, ki obsodja roparski napad Italije in pozdravlja edinstvo turškega in italijanskega proletariata.

Sofija, 6. novembra. Socialisti so priredili tu in po deželi protestna zborovanja proti italijansko-turški vojni.

Turška protestna nota protitalijanskim grozodejstvom.

Carigrad, 6. nov. Porta priobčuje tekst protestne note, ki se obrača do vseh držav, ki so podpisale haški dogovor iz leta 1907. Sklicuje se na 1. in 2. člen dogovora, ki pravita, da se smatra ljudstvo o kake dežele, ki zgrabi pred okupacijo prostovoljno za orožje, za vojskujučo silo. Italijani sami pa so s svojimi grozodejstvi določila haških aktov z nogami potepali. Turčija bi Italiji lahko poplačala z enakim postopanjem proti njenim državljanom na turškem ozemlju, toda Turčija tega ne stori, ampak ravna ravno nasprotno. Porta sklepa z besedilom, da s svojim protestom proti grozodejstvu ne izpolnjuje le svoje dolžnosti samobrambe, ampak tudi veliko večjo dolžnost napram obstoječi civilizaciji.

Turški naskok na Tripolis.

Carigrad, 7. novembra. Poročnik N e š a d je poslal vojnemu uradu iz Tripolisa naslednje poročilo z dne 4. novembra: Večeraj proti 4. popoldne smo naskočili mesto. Boj je bil silno krvav in je za Italijane neugodno končal. Izgubili so nad 500 mrtvih in okrog 150 ranjenecov. Večina jih je bilo zadetih od arabskih mečev in sulic. Zaradi bombardiranja štirih italijanskih ladij smo se umaknili. Zapolnili smo več municije in življenjskih potrebščin. Tudi Turki imajo precejšnje izgube. Kadar osvojimo vse pozicije, napad ponovimo.

Protest proti italijanskim grozodejstvom.

Carigrad, 7. novembra. Senat je sklenil, da pošlje senatom vsega sveta protest proti grozodejstvu Italijanov v Tripolitanijski.

Turška zbornica.

Carigrad, 7. novembra. V zbornici je opozicija vojnega ministra hudo napadala. Ministrski predlog, da bi se preložil odgovor na interpelacije, je bil odklonjen s 123 proti 33 glasovom. Za ministrski predlog je glasoval samo del mladoturškega sredstva.

Italijani poraženi?

Carigrad, 6. nov. V Gijulani pri Bengaziju so Arabci od dveh strani napadli Italijane in jim prizadejali hude izgube. 100 Italijanov je mrtvih, Arabci so zaplenili 400 pušk in 2 topova.

Italijansko brodovje v Egejskem morju.
Carigrad, 7. novembra. Italijani baje bombardirajo Kios.

Potopljena turška ladja.

Carigrad, 7. novembra. Listi poročajo, da je italijanska križarka v akab-skem zalivu bombardirala majhno turško ladjo „Halidji“ in jo potopila. Drugi kapitan in nekaj mornarjev je mrtvih. Ostalo moštvo se je rešilo.

Nemško časopisje o aneksiji.

Berolin, 7. novembra. Nemško časopisje se norčuje iz italijanske aneksije. Vsebinsko dekreta, ki proglašajo aneksijo, smatra za smešno, ker govori popolnoma neutemeljeno o „trajnih italijanskih uspehih“ in o turškem „brezplodnem odporu“.

Predlitiška stavka na Češkem.

Kraljičin dvor, 7. novembra. Po skoro tritedenski stavki je včeraj šlo vseh 5500 stavkajočih delavcev iz predlitične na delo. Dosegli so 5 do 10 odstotno zvišanje plače.

Ogrska kriza.

Budimpešta, 7. novembra. Podpredsednik Navay prečita na današnji seji pismo predsednika Berzeviczyja, ki odlaga svoje mesto. Opozicija bo zahtevala o tej stvari razpravo. Volitev novega predsednika se postavi na dnevni red sredine seje. Podpredsednik ostanejo za enkrat na svojih mestih, le če bodo z volitvijo predsednika težave, nameravajo odstopiti.

Hrvaški sabor razpuščen.

Zagreb, 7. novembra. Uradno se poroča, da ban razpusti sabor, zategadel se skliče današnja seja kot svečana zadnja seja. Vse stranke se že živahno pripravljajo za volilno borbo.

Maročanska pogodba.

Berolin, 7. novembra. V Nemčiji so višji krogi jako nezadovoljni z maroško pogodbo in sicer celo najbližja okolica cesarjeva.

Dunaj, 7. novembra. Nemški in francoski poslanik sta izročila danes zunanjemu ministru maročansko pogodbo s prošnjo, da jo prizna.

Peterburg, 7. novembra. Včeraj sta predložila francoski in nemški poslanik ruski vladi maročansko pogodbo.

Berolin, 7. novembra. Skoro vse alžirске velevlasti so že priznale maročansko pogodbo. Španija se še ni izjavila.

Kuga v Tangerju.

Pariz, 6. nov. V Tangerju se je pojavila pljučna kuga. Doslej je umrlo v

teku 24 ur 10 oseb. Odredili so obširne varnostne odredbe.

Revolucija na Kitajskem.

Jako kritičen položaj.

London, 7. nov. Iz Pekinga poročajo: Po ozemljih, ki so v rokah revolucionarjev, požigajo, more in ropajo kakor v vojnih časih. Nemški guverner v Tsingtau, je brzojavno sporočil angleškemu admiralu Vinonu, da je njegovo mnenje, da morajo poseči v mes evropske države in da je obvestil v tem smislu angleško vlado. Njegova misel je, da pošlje vsaka izmed interesiranih držav 1500 mož v Šangaj. Kitajske bojne ladje pred Šangajem so razobesile revolucionarno zastavo. Tudi šangajsko prebivalstvo je revolucionarjem jako naklonjeno.

Guverner prestopil k revolucionarjem.

London, 7. nov. Fučanski guverner je prestopil k revolucionarjem. Južni del pokrajine Kjangtsav, železnica Šangaj-Nanking in kitajski del Šangaja so v oblasti revolucionarjev.

Močno širjenje revolucije.

Šangaj, 7. nov. Okolice Šangaja, Vungung in Sungkanga so v oblasti revolucionarjev; tudi Suču je prestopil na stran revolucionarjev.

Nesložnost cesarskih poveljnikov?

London, 7. nov. V Pekingu se boje, da imajo revolucionarji zato toliko uspehov, ker so cesarski poveljniki med sabo nesložni. Izraža se mnenje, da se bo spremenila revolucija v vojno med jugom in severom in da povzroči državni bankrot vmešavanje velevlasti, kar bi lahko imelo za posledico razdelitev države.

Politične ugodnosti.

Peking, 7. nov. Vlada je pozvala narodno skupščino, naj sklene volilno postavilo za parlament in odredi volitve. Obenem je vlada dovolila, da prizna politično revolucionarno stranko.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba Zorje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Le tedaj

doseže kakovost fine zrnate kave svojo polno veljavo, če voli cenj. gospodinja kot kavni pridelek najzanešljivejšo vrsto!

Najbolje storite

če uporabljate izdelek, ki se je izkazal že desetletja kot najboljši, „pravega“ Franca: iz tovarne v Zagrebu vendar pa izrečno le onega s kavnim mlinčkom kot tovarniško znamko.

Mednarodno delavsko izobraževalno društvo v Skednju

pride

v nedeljo, dne 12. novembra v Skednju v dvorani Cimet

veselico s plesom

s sodelovanjem godbe socialistične mladine iz Trsta.

!! Začetek veselice ob 4. uri popoldne. !!

Vstopnina za osebo 80 vinarjev, otroci prosti.

Vstopnice se dobe od 5. t. m. naprej od 7. do 9. ure zvečer v društvenih prostorih.

OREHE

v vsaki množini kupuje po nizkih cenah

IV. A. Hartmann nasl. A. Tomažič

!! v Ljubljani, Marije Terezije cesta. !!

!!! Tvrdka oddaja KROMPIR zdrav in brezhiben !!!
najboljše vrste v vsaki množini tudi
cele vagone po prav solidni nizki ceni?

Največje podjetje konfekc. stroke je ogromna trgovina

O. Bernatovič

Ljubljana, Mestni trg šte. 5

katera ima že začetkom sezije

nad 30.000 kom. svežega blaga

po najnižjih cenah — in to:

nad 5000 kom. najfinjših oblek za gospode	nad 2000 kom. posamezn. hlače in telovničke
„ 2000 „ najfinjših površnikov, šport- ni in zimski suknji	„ 8000 „ oblek za dečke in otroke
„ 3000 „ pelerin	„ 15000 „ najmočnejše konfekcije za dame in deklice.

Solidna postrežba!

Priznane nizke cene!

Najbolj varno naložen denar!

Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa do 31. dec. 1910 nad 564 milijonov kron.

Stanje hranilnih vlog:
nad 40 milijonov kron.

Rezervni zaklad:
nad 1.200.000 kron.

Mestna hranilnica Ljubljanska

v Ljubljani, v lastni hiši, Prešernova ulica št. 3

sprejema vloge vsak dan in jih obrestuje po 4 1/4 % brez odbitka. Nevzdržene obresti pripisuje vsakega pol leta h kapitalu. Sprejema vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

Denar in knjižice se lahko pošiljajo po pošti.

Za varnost vložnega denarja jamči zraven rezervnega zaklada še mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in z vso davčno močjo. Izguba vložnega denarja je nemogoča, ker je po pravilih te hranilnice, potrjenih po c. kr. deželni vladi, izključena vsaka špekulacija z vložnim denarjem.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike, v podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov pa

kreditno društvo.

Posoja na zemljišča po 5 % in proti poplačevanju dolga po najmanj 1/4 %. Dolžnik pa more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako hoče. Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

'SLAVIJA' VZAJEMNO ZAVAR. BANKA V PRAGI,

ki je največji slovenski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtopleje priporoča ter vabi p. n. slovensko občinstvo, da sklepa zavarovalne pogodbe, bodisi za življenje, proti požaru, proti ulomu ali pa proti razbitju stekla in ogledal, le pri njej. — BANKA 'SLAVIJA' ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi za preskrbljenost za starost, za slučaj smrti roditeljev, za doto otrokom, so najcenejši. Ona razdeljuje ves čist dobiček svojim članom. Banka 'Slavija' je res slovenska zavarovalnica z vseskozi slovensko narodno upravo. Življenske police banke 'Slavije' so neizpodbitne in nezapadle. Omotno podpira banka 'Slavija' narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrodelnim namenom in stremi za izboljšanje in osamosvojitvijo narodnega gospodarstva. Ogromni rezervni fond K 54.000.000 — jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenskega oddelka K 2.495.719 —. Kapital in škod pa je do sedaj izplačala K 109.356.861 —. — Vsa pojasnila daje ter cenike in razkazila razpošilja drage volje in poštne prosto

GENERALNI ZASTOP 'SLAVIJE'

VZAJEMNO ZAVAROVALNE BANKE V LJUBLJANI.

Francosko žganje 'Diana'

je najbolje domače sredstvo

dobiva se pri vsakem boljšem trgovcu na deželi, ter v Ljubljani v lekarni g. Gabriela Piccoli in pri gosp.:

Franc Babič,	Josip Mihelič,
Berjak & Šober,	J. Oblak,
Viktor Cantoni,	J. Perdan,
B. Cvančara,	V. Petričiča nasl.
L. Češnovar,	J. Samec,
Marija Jemec,	Ivan Pintar (Šiška),
Ivan Jelačin,	J. Rosshäupl,
A. Jerše,	A. Stacul,
Anton Kanc,	A. Sušnik,
Lod. Kotnik (Šiška),	A. Šarabon,
J. Krivic,	F. Sark,
Ant. Krisper,	M. Spreitzer,
Leskovic & Meden,	Franc Terdina,
Antonija Mehle,	J. Vodnik (Šiška) pri
Tomaž Mencinger,	

„Konsumnem društvu“ za Ljubljano in okol.